



RESTAURATIE BREDASE KERK EINDELIJK EEN FEIT

“GEVELBEELD HEILIG HART BLIJFT BEHOUDEN”

Een project met vele levens, zo zou je de restauratie van de kerk 'Heilig Hart van Jezus' in Breda kunnen noemen. Het uit 1901 stammende kerkgebouw aan de Baronielaan stond op de nominatie om geheel gesloopt te worden, maar werd rijksmonument in 2004. Dit voorjaar begon uiteindelijk de eerste fase van de restauratie. Wij spraken met Martin Oosterom van hoofdaannemer De Heeren Bouwmeester en Maurits Rijdsijk van eigenaar Woonzorg Nederland (WZN).

In 2000 wilde de eigenaar van de kerk de bestaande sloopvergunning gebruiken om op het terrein van de door Petrus Johannes van Genk ontworpen, neogotische kruisbasiliek – door Jan Stuyt en Jan van Dongen in de periode 1929-'31

uitgebouwd - appartementen te realiseren. Later in het afgelopen decennium werd het gebouw echter tot monument verheven, waardoor algehele sloop kon worden afgewend. Uiteindelijk moest voor de jaarwisseling 2010-'11 begonnen worden

met de restauratie van de voorste helft van de kerk. De Heeren Bouwmeester had zijn steigerwerk eind 2010 al laten opbouwen toen het gebouw – niet voor de eerste keer - werd gekraakt. "Een opmerkelijke voorgeschiedenis", erkent directeur Martin Oosterom met gevoel voor understatement.

TOREN

Uiteindelijk kon in mei dit jaar de reeds in de steigers gezette bovenste helft van de 26 meter hoge toren naar beneden worden getakeld. Maar niet voordat de laatste krakersgroep het pand had verlaten. Het is het begin van een eerste restauratiefase, die één jaar in beslag dient te nemen en de gevel, het kerkdak en de torenspits omvat. De constructie van de toren leek verslechterd. "Uiteindelijk viel het ons mee", oordeelt Oosterom. "Metalen strippen – aangebracht tijdens de bouw – hielden het geheel dusdanig bijeen, dat de twee bouwdelen van de toren alleen met grote moeite uit elkaar gehaald konden worden. Wij herbouwen de toren nu volgens opdracht en verwachten zo'n 50 procent van het hout te vervangen. De basis van de toren wordt verstevigd." De turbulente voorgeschiedenis van het restauratieproject had wel tot gevolg dat de definitieve opnames aan de kerk aan de zuidkant van het Bredase stadscentrum nog verricht moeten worden. "Maar bouwkundig teken- en adviesbureau BBM heeft al veel voorwerk verricht."

STRAATBEELD

"Wij kunnen vooruit, maar je moet natuurlijk bij dergelijk onderhoud goed specificeren om verrassingen te voorkomen", vervolgt Oosterom. "Wij werken met kleine teams en korte lijnen. In een project van deze aard moet je goed in de startblokken staan als de seinen op groen komen." WZN is nog in gesprek met de gemeente Breda over de verdere invulling. De eigenaar van het kerkgebouw is van mening dat belangrijke aspecten van de historische waarden behouden kunnen blijven en er op verantwoorde wijze huurwoningen gerealiseerd kunnen worden voor haar doelgroep (ouderen en zorgafhankelijken). De gemeente Breda zal, om een antwoord te kunnen geven op een principeverzoek van WZN, onderzoek doen naar de haalbaarheid van



de mogelijkheden tot (her-)ontwikkeling. Aan dit onderzoek zal de woningcorporatie medewerking verlenen, meldt projectmanager ontwikkeling Maurits Rijdsdijk. "In het

bouw dat op hoofdlijnen de contouren van de bestaande kerk volgt, en ook dezelfde nokhoogte krijgt. Het gerestaureerde en monumentale front wordt hiermee

“IN EEN PROJECT VAN DEZE AARD MOET JE GOED IN DE STARTBLOKKEN STAAN ALS DE SEINEN OP GROEN KOMEN”

voorliggende principeverzoek wordt het historische straatbeeld gehandhaafd."

NIEUW GEBOUW

De voorzijde van de kerk (circa 10 meter diep) met het front, het entreeportaal, de toren en de pastorie blijven daarbij behouden. "Dit betreft de huidige restauratiefase. Voor het achterliggende deel van de kerk lopen nu gesprekken met de gemeente om deze te vervangen door een nieuw ge-

door middel van de kap verbonden. De karakteristieke massa van de kerk blijft als ankerpunt in de wijk gehandhaafd. In het nieuw te bouwen gedeelte achter het kerkfront kunnen geheel volgens de eisen van deze tijd sociale huurwoningen voor ouderen gerealiseerd worden, met in het front de entree en de ontsluiting, naast een aantal gemeenschappelijke voorzieningen voor de seniorenwoningen en eventueel de wijk", aldus Maurits Rijdsdijk. ■

HERSTEL METSELWERK IS WERK SPECIALISTEN

Rond de bouwvak begon Van Milt restaurateurs met de restauratie van het metselwerk aan de Heilig Hartkerk. Wanneer de inspectie vanaf de steiger is voltooid kan een definitieve opname gemaakt worden, maar de opdracht is helder omschreven, zegt directeur Martinus van Milt. "Het inboeten van het gevelmetselwerk, delen zo goed mogelijk gelijkend vervangen en waar nodig optisch bijwerken." Wat de uiteindelijke staat ook moge zijn, het wordt een staaltje vakwerk voorbehouden aan een gespecialiseerd restauratiebedrijf, aldus Van Milt. "Wij behandelen de gehele schil van monumentale gebouwen. Historische kennis van steensoorten, metselverbanden, voegmethoden en mortelreceptuur is daarbij een essentiële voorwaarde. Wij werken met teams van gespecialiseerde ambachtslieden, bestaande uit reinigingsspecialisten, restauratievoegers, restauratiemet-selaars, atelierrestaurateurs, beeldhouwers, keramisten en projectrestaurateurs. Ook de samenwerking met andere partijen is van groot belang. Gelukkig kunnen wij in de restauratiebranche spreken van een inhoudelijk hoog ontwikkelde kwaliteit en bedrijven die elkaar kennen. Ervaring, onderling vertrouwen en oog voor detail spelen een grote rol."

GEVELREINIGING

De grotendeels gemetselde voorgevel van de Heilig Hartkerk heeft decennia lang blootgestaan aan atmosferische vervuilingen (o.a. roet als gevolg van stadsverkeer) en werd daarom eerst grondig gereinigd alvorens de definitieve restauratie-opname kon worden verricht. De gekozen methode is het zogenaemde 'kalkwassen', waarbij de gevel van beneden tot boven onder zeer lage druk (0,7 bar) met een kalkgranulaat – gedempt door water – wordt gereinigd. De natuurstenen geveldelen worden op dezelfde manier behandeld als het overheersende metselwerk, dat zijn 'romantische uitstraling' dient te behouden. Eigenaar Roy Nordsiek van gevelspecialist Superlook: "De bakhuid van de steen mag niet aangetast worden en de bezanding moet intact blijven. De gevel is na het kalkwassen nagespoeld op basis van 21 liter per minuut en 50 bar spoeldruk – een hoog spoelend vermogen op basis van een relatief lage druk. Na afronding van de restauratie keren wij nog een keer terug om de gevel in de bijenwas te zetten. Het aanzicht van de gevel moet gelijk blijven; daar is deze totaalbehandeling uitermate geschikt voor."